

**НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

**кафедра
пожежної і техногенної
безпеки об'єктів та
технологій**

ТЕМА 4.1. Ідентифікація небезпеки потенційно небезпечних виробництв та об'єктів

ЛЕКЦІЯ 1

Ідентифікація потенційно небезпечних об'єктів. Визначення рівня надзвичайної ситуації на потенційно небезпечному об'єкті

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

- 1. Особливості ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів.
- 2. Нормативні документи та методика ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

- 1. М.М.ПРОЛЬ ТА ІНШІ ТЕХНОГЕННА БЕЗПЕКА
- 2 ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ. – КИЇВ. – Т.1 ТЕХНОГЕННА ТА ПРИРОДНА НЕБЕЗПЕКА.- 2007
- 3. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. 2000 р. Від 8.06
- 4. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» 2001 р. 18.01
- 5.Нормативи порогових масс небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.02. №956.
- 6. Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.02. №956.

- Підрозділами Державної служби України з надзвичайних ситуацій протягом доби для проведення заходів з попередження надзвичайних ситуацій, оперативного реагування на події та ліквідації їх наслідків, гасіння пожеж, проведення інших рятувальних заходів здійснено 1 тис. 516 виїздів.
- У результаті вжитих заходів врятовано 10 осіб, 43 будівлі та 4 од. автотракторної техніки.

Довідкові дані щодо кількості класифікованих надзвичайних ситуацій з початку року

Всього НС	Характер НС			Загинуло, осіб	Постраждало, осіб
	техногенний	природний	соціальний		
91	40	43	8	151	694

- Упродовж I півріччя 2015 року в Україні зареєстровано 55 надзвичайних ситуацій (далі - НС), які відповідно до Національного класифікатора "Класифікатор надзвичайних ситуацій" ДК 019:2010 розподілилися на:
 - техногенного характеру - 32;
 - природного характеру - 18;
 - соціального характеру - 5.
- Внаслідок цих надзвичайних ситуацій загинуло 136 осіб (з них 13 дітей) та 431 особа постраждала (з них 194 дитини).
- За масштабами надзвичайні ситуації розподілилися на:
 - державного рівня - 1;
 - регіонального рівня - 3;
 - місцевого рівня - 26;
 - об'єктового рівня - 25

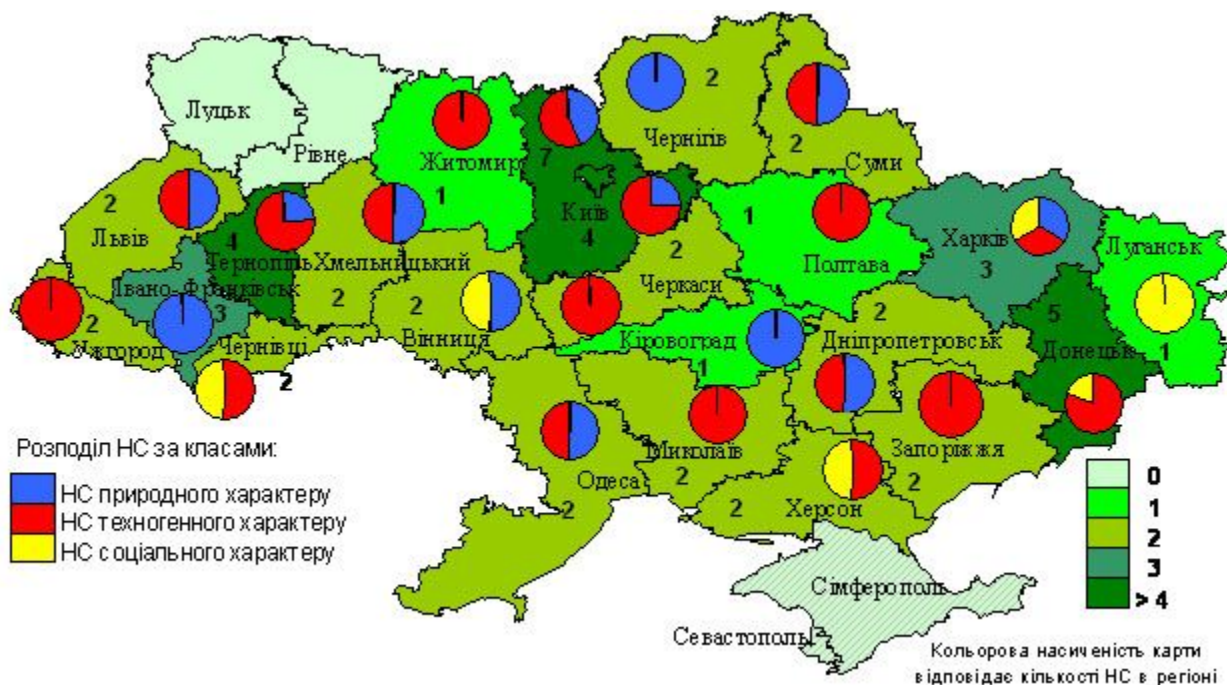
Дані про надзвичайні ситуації	I півріччя 2014 року	I півріччя 2015 року	Зменшення (збільшення), у відсотках
Загальна кількість НС:	69	55	20,3 ↓
<i>В тому числі за класами:</i>			
Техногенного характеру	45	32	28,9 ↓
Природного характеру	21	18	14,3 ↓
Соціального характеру	3	5	66,7 ↑
<i>В тому числі за рівнями:</i>			
Державного рівня	5	1	80,0 ↓
Регіонального рівня	7	3	57,1 ↓
Місцевого рівня	26	26	0,0
Об'єктового рівня	31	25	19,4 ↓
Запинуло людей внаслідок НС	175	136	22,3 ↓
Постраждало людей внаслідок НС	326	431	32,2 ↑
Матеріальні збитки від НС, тис. грн.	169 698	13 008	92,3 ↓

Порівняно з аналогічним періодом 2014 року загальна кількість НС зменшилася на 20%. Збільшення на 32% кількості постраждалих в НС у 2015 році сталося за рахунок зростання їх частки в НС соціального характеру (спричиненої протиправними діями терористичного спрямування, що здійснюються незаконними воєнізованими формуваннями на території Донецької та Луганської областей) та в медико-біологічних НС.

За видами упродовж 2015 року серед НС техногенного характеру переважали НС унаслідок пожеж та вибухів - 42% загальної кількості НС, а серед НС природного характеру - медико-біологічні НС - 27%. У 2015 році, порівняно із аналогічним періодом 2014 року, зафіксовано збільшення на 67% кількості НС соціального характеру (насамперед, за рахунок нещасних випадків з людьми, у т.ч. через порушення та нехтування правилами безпеки під час виконання робіт). Разом з цим за усіма іншими видами НС спостерігається тенденція до зменшення кількості НС, крім кількості НС, пов'язаних із пожежами у будівлях та спорудах житлового призначення збільшилася на 45%). Особливістю 2015 року є відсутність гідрометеорологічних НС, що спостерігається уперше за період спостережень 1997-2014 років.

- Порівняно з червнем 2013 року у липні кількість НС не змінилася, проте кількість загиблих та постраждалих збільшилася на 11% та 72% відповідно.
- Збільшення кількості загиблих сталося за рахунок НС на транспорті, а кількості постраждалих - медико-біологічних НС.
- У територіальному розрізі найбільшу кількість НС у липні 2013 року зафіксовано
- у Миколаївській області (3 НС). У Волинській, та Хмельницькій областях зареєстровано по 2 НС, по 1 НС виникло у Закарпатській, Запорізькій, Львівській, Харківській областях та м. Києві.
- У решті регіонів України НС у липні не виникало. Розподіл кількості НС по регіонам наведено на [рис. 3](#).
- Найбільшу кількість загиблих та постраждалих зареєстровано у Волинській області, внаслідок зіткнення поблизу с. Воля-Любитівська Ковельського району на автошляху Ковель-Луцьк туристичного автобусу (перевозив 50 туристів - громадян Білорусі з Мінська до Болгарії) та рейсового автобусу "Луцьк-Шацьк" (перевозив більше 20 пасажирів) загинуло 9 осіб (з них 1 дитина) та 36 осіб (з них 19 дітей) з травмами різних ступенів важкості госпіталізовано.
- Загальна кількість НС, які виникли протягом липня 2013 року і є нижчими за прогнозовані значення (у липні 2013 року прогнозувалося виникнення 6 - 10 НС природного характеру та 7- 11 НС техногенного характеру).

У регіональному розрізі найбільшу кількість НС упродовж 2015 року зафіксовано у Київській (6 НС), Донецькій (5 НС) та Тернопільській областях (4 НС). В Івано-Франківській та Харківській областях сталося 3 НС, у Вінницькій, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Львівській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій областях та м. Києві зареєстровано по 2 НС. Не зареєстровано жодної НС на території Волинської та Рівненської областей, в решті областей України сталося по 1 НС

Вид НС	Кількість НС		Загинуло людей		Постраждало людей	
	I півріччя 2014 року	I півріччя 2015 року	I півріччя 2014 року	I півріччя 2015 року	I півріччя 2014 року	I півріччя 2015 року
10100 НС унаслідок аварій чи катастроф на транспорті	10	5	38	15	82	13
10200 НС унаслідок пожеж, вибухів	28	23	102	57	50	26
<i>у тому числі в будівлях або спорудах житлової призначеності</i>	<i>11</i>	<i>16</i>	<i>35</i>	<i>44</i>	<i>9</i>	<i>2</i>
10400 НС унаслідок наявності у навколишньому середовищі шкідливих (забруднювальних) і радіоактивних речовин понад ГДК	0	1	0	0	0	0
10600 НС унаслідок раптового руйнування будівель і споруд	4	0	10	0	13	0
<i>у тому числі внаслідок руйнування будівель або споруд житлової призначеності</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>0</i>
10700 НС унаслідок аварій в електроенергетичних системах	0	0	0	0	0	0
10800 НС унаслідок аварій у системах життєзабезпечення	3	3	0	0	0	0
Всього НС техногенного характеру	45	32	150	72	145	39

- Упродовж I півріччя 2015 року зареєстровано 32 надзвичайні ситуації техногенного характеру, що майже на третину менше порівняно з аналогічним періодом 2014 року (45 НС) і є найменшою кількістю таких НС за період спостережень 1997 - 2014 років.
- Внаслідок цих НС загинуло 72 особи (з них 6 дітей) та постраждало 39 осіб (з них 1 дитина). Порівняно із аналогічним періодом 2014 року кількість загиблих та постраждалих зменшилася на 52% та 73% відповідно (у I півріччі 2014 року в 45 НС техногенного характеру загинуло 150 осіб та 145 - постраждали).
- За масштабами надзвичайні ситуації техногенного характеру, що виникли протягом I півріччя 2015 року, розподілилися на:
 - •регіонального рівня - 3;
 - •місцевого рівня - 16;
 - •об'єктового рівня - 13.
- НС регіонального рівня сталася на території Донецької, Київської та Миколаївської областей і були пов'язані із аваріями на системах життєзабезпечення (2 НС) та пожежами і вибухами (1 НС).
- Найбільш трагічними за своїми наслідками залишаються НС на транспорті та НС, пов'язані із пожежами (вибухами), проте у I півріччі 2015 року зареєстровано зменшення кількості НС таких НС, а саме:
 - •НС транспорті - на 50%;
 - •НС унаслідок пожеж і вибухів - на 18%.
- Разом з цим, кількість НС, пов'язаних із пожежами та вибухами у будівлях та спорудах житлової призначеності збільшилася на 45%, і відповідно зафіксоване зростання майже на 26% кількості загиблих в таких НС

Надзвичайна ситуація-

порушення нормальних умов життя і діяльності людей на території чи об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, яка призвела або може призвести до загибелі чи ураженню людей

Потенційно небезпечне підприємство -

промислове підприємство, що використовує в своїй діяльності або має на своїй території потенційно небезпечні об'єкти.

Аварійна ситуація –

небезпечна подія техногенного характеру, що створює на території загрозу для життя. Завдає шкоди будівлям, життю людей...

Класифікаційна ознака НС

- технічна або інша характеристика аварійної ситуації, що дає змогу віднесення її до надзвичайної

Ідентифікація потенційно небезпечного об'єкта -

процедура виявлення на об'єкті джерел та чинників небезпеки, на підставі яких об'єкт визнається потенційно небезпечним

Процедура ідентифікації

здійснюється за такими етапами:

- вибір кодів НС, виникнення яких можливе на об'єкті господарської діяльності, згідно з Класифікацією надзвичайних ситуацій, наведеною у додатку 1 (Наказ № 98);
- аналіз показників ознак НС, вибраних на попередньому етапі, та визначення їх порогових значень з використанням Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій, затверджених наказом МНС України від 22 квітня 2003 року N 119 ([z0656-03](#)) та зареєстрованих в Мін'юсті України 29.07.2003 за N 656/7977;
- виявлення за результатами аналізу джерел небезпеки, які при певних умовах (аварії, порушення режиму експлуатації, виникнення природних небезпечних явищ тощо) можуть стати причиною виникнення НС (для цього використовується Перелік основних джерел небезпеки, які притаманні потенційно небезпечним об'єктам, наведений у додатку 2(Наказ № 98));

- визначення видів небезпеки для кожного з виявлених джерел небезпеки з використанням додатка 3 (Наказ № 98);;
- визначення переліку небезпечних речовин, що використовуються на об'єкті господарської діяльності, їх кількості та класу небезпеки за допомогою нормативних документів у сфері визначення небезпечних речовин;
- оцінка на підставі отриманих даних зони поширення НС, які можуть ініціювати кожне з виявлених джерел небезпеки за допомогою Методики прогнозування наслідків вилливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті, затвердженої наказом МНС України, Мінагрополітики України, Мінекономіки України, Мінекоресурсів України від 27.03.2001 N 73/82/64/122 ([z0326-01](#)) та зареєстрованої у Мін'юсті України 10.04.2001 за N 326/5517, а також Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій, затвердженого наказом Комітету по нагляду за охороною праці від 17.06.99 N 112 ([z0424-99](#)) та зареєстрованого в Мін'юсті 30.06.99 за N 424/3717;

- оцінка можливих наслідків НС для кожного з джерел небезпеки (кількість загиблих, постраждалих, тих, яким порушено умови життєдіяльності, матеріальні збитки) з використанням Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року N 175 ([175-2002-п](#)) (із змінами);
- встановлення максимально можливих рівнів НС для кожного з джерел небезпеки згідно з Класифікацією надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями, наведеною у додатку 4 (Наказ № 98);;
- визначення державних (галузевих) реєстрів (кадастрів), в яких зареєстровано або необхідно зареєструвати об'єкт господарської діяльності з використанням Переліку затверджених державних (галузевих) реєстрів України для обліку небезпечних об'єктів, наведеного у додатку 5;
- визначення відповідності об'єкта діючим нормативно-правовим актам у сфері визначення небезпечних об'єктів, наведеним у пунктах 14 та 15 Методики.

За результатами ідентифікації складається повідомлення за формою з Наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 338 від 18.12.2000 року Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів .

Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів -

автоматизована інформаційно-довідкова система обліку та обробки інформації щодо потенційно небезпечних об'єктів

паспорт потенційно небезпечного об'єкта -

документ визначеної форми, який
містить структуровані дані про окремий
потенційно небезпечний об'єкт

Основні нормативні документи

1. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 98 від 23.02.2006 року Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів.
2. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 338 від 18.12.2000 року Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів
3. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 425 від 06.11.2003 року Про затвердження Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів .
4. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 119 від 22.04.2003 року Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій.
5. Конституція України (28.06.1996 р.).

Завдання на самопідготовку:

1. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 98 від 23.02.2006 року Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів.
2. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 338 від 18.12.2000 року Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів
3. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 425 від 06.11.2003 року Про затвердження Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів .